

WOJEWODA DOLNOŚLĄSKI

Wrocław, dnia 14 czerwca 2021 r.

ZP-NKWR.431.2.16.2021.TB

Pani
Joanna Bytniewska
Kierownik Ośrodka Pomocy
Społecznej w Jaworzynie Śląskiej

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

W dniach 27 – 28 kwietnia 2021 r. na podstawie art. 186 pkt 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz. U. z 2020 r. poz. 821 ze zm.), zwanej dalej „ustawą”, kontrolerzy z Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu Tomasz Borecki - inspektor wojewódzki, przewodniczący zespołu oraz Honorata Borowiec – starszy inspektor wojewódzki, przeprowadzili zdalnie kontrolę kompleksową w trybie zwykłym w Ośrodku Pomocy Społecznej w Jaworzynie Śląskiej przy ul. 1 Maja 7, zwanym w dalszej części niniejszego wystąpienia „Ośrodkiem” lub „OPS”.

Przedmiotem kontroli była ocena organizacji systemu pracy z rodziną w gminie oraz zgodności zatrudnienia z wymaganymi kwalifikacjami pracowników Ośrodka realizujących zadania wynikające z ustawy, w okresie od 1 kwietnia 2020 r. do 27 kwietnia 2021 r. Kontrolę przeprowadzono zgodnie z zatwierdzonym w dniu 21 grudnia 2020 r. przez Wojewodę Dolnośląskiego Planem kontroli na I półrocze 2021 r.

W okresie objętym kontrolą, tj. od 1 kwietnia 2020 r. do 27 kwietnia 2021 r. funkcję Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej w Jaworzynie Śląskiej pełniła Pani Joanna Bytniewska, odpowiedzialna za realizację zadań w ocenianych obszarach.

W zakresie działalności jednostki podlegającej kontroli wydaje się ocenę pozytywną z nieprawidłowością, której przyczyną była błędna interpretacja i wybiórcze stosowanie przepisów prawa. Uzasadnieniem oceny jest ustalony stan faktyczny i prawny. Stwierdzona nieprawidłowość nie spowodowała skutków dla kontrolowanej działalności w aspekcie finansowym, natomiast mogła wpłynąć na standard świadczonych usług.

Kontrola została odnotowana w książce kontroli pod numerem 1.2021. Postępowanie kontrolne przeprowadzono na podstawie dokumentacji merytorycznej realizowanych zadań, aktów prawa miejscowego, dokumentacji z akt osobowych potwierdzającej kwalifikacje zawodowe pracowników, a także pisemnych oświadczeń złożonych przez kierownika OPS.

W toku przeprowadzonych czynności ustalono:

Uchwałą nr XLIII/12/14 Rady Miejskiej w Jaworzynie Śląskiej z dnia 27 marca 2014 r. w sprawie uchwalenia Statutu Ośrodka Pomocy Społecznej w Jaworzynie Śląskiej przyjęto przedmiotowy dokument, który został zmieniony uchwałą nr XIV/20/16 Rady Miejskiej w Jaworzynie Śląskiej z dnia 23 marca 2016 r. Wskazano w nim, że OPS realizuje m.in. zadania wynikające z ustawy. (dowód: akta kontroli str. 18-24)

W świetle art. 176 pkt 1 ustawy, do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja 3 – letnich gminnych programów wspierania rodziny. Uchwałą nr XXXV/65/17 Rady Miejskiej w Jaworzynie Śląskiej z dnia 21 grudnia 2017 r. został przyjęty Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2018 – 2020. Jako cel główny wskazano: *„zespolowe podejmowanie działań wspierających rodzinę, która przeżywa trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych wraz z szeroko rozumianą edukacją lokalnego środowiska w zakresie promowania społecznie zdrowego modelu rodziny”*. Określono także cele szczegółowe.

Ośrodek został wyznaczony koordynatorem Programu, a wśród realizatorów wymieniono, m.in.: Gminny Zespół Interdyscyplinarny w Jaworzynie Śląskiej, placówki oświatowo-opiekuńcze z terenu gminy Jaworzyna Śląska, placówki ochrony zdrowia, Posterunek Policji w Jaworzynie Śląskiej, Sąd Rejonowy Wydział III Rodzinny i Nieletnich w Świdnicy, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Świdnicy oraz organizacje pozarządowe, kościelne i grupy wsparcia środowiskowego.

W związku z faktem, iż ww. Program przestał obowiązywać z końcem 2020 r. został opracowany nowy na lata 2021 – 2023. Kierownik Ośrodka poinformował, że z uwagi na stan epidemii do dnia kontroli nie został przyjęty do realizacji uchwałą Rady Miejskiej.

Burmistrz Jaworzyny Śląskiej za pośrednictwem kierownika Ośrodka przygotował roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny za rok 2020, które zgodnie z art. 179 ust. 1 ustawy, do dnia 31 marca 2020 roku złożył Radzie Miejskiej w Jaworzynie Śląskiej. W dokumencie zawarto informacje o działaniach podjętych tylko przez OPS, a nie ujęto w nim pozostałych realizatorów. W przyszłości zasadnym byłoby aby sprawozdanie

zawierało dane o sposobie realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny przez wszystkie podmioty w nim wskazane. (dowód: akta kontroli str. 14, 25-38)

Kierownik Ośrodka poinformował, że w myśl art. 10 ust. 3 ustawy, rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych w Gminie zapewniano:

- konsultacje, poradnictwo specjalistyczne, terapie i mediacje:

Rodziny potrzebujące wsparcia, korzystały z nieodpłatnego poradnictwa specjalistycznego udzielanego w Punkcie Konsultacyjnym usytuowanym w OPS przez:

- pracowników socjalnych na bieżąco, w ramach wykonywania przez nich obowiązków służbowych,
- psychologa – w każdą środę w godzinach od 9.00 do 15.00 prowadzone były zajęcia indywidualne,
- terapeuty – w każdy wtorek w godz. od godz. 17.00 do godz. 19.00 – zajęcia indywidualne,
- terapeuty (kolejnego) – w pierwszą środę miesiąca w godz. od 17.15 do godz. 19.00 - zajęcia indywidualne.

Z uwagi na obostrzenia wprowadzone z powodu ogłoszonego stanu epidemii w okresie od kwietnia 2020 r. do czerwca 2020 r. oraz od listopada 2020 r. do kwietnia 2021 r. kontakt terapeutów z podopiecznymi odbywał się drogą telefoniczną. W okresie objętym kontrolą wsparciem psychologa objęto 51 osób, a terapeutów 21 osób. Specjaliści prowadzili zeszyty wizyt, w których odnotowywali udzieloną pomoc.

Na terenie gminy w ramach wsparcia rodzin nie prowadzono mediacji z uwagi na brak zdiagnozowanych potrzeb i wniosków w tym zakresie. Ośrodek współpracował w tym obszarze z Sądem Okręgowym w Świdnicy, gdzie ta forma pomocy była świadczona. Informacje na ten temat były udostępniane na tablicach ogłoszeń oraz przez asystenta rodziny i pracowników socjalnych;

- poradnictwo prawne:

Gmina Jaworzyna Śląska zapewniała także poradnictwo prawne udzielane przez radcę prawnego w Punkcie Konsultacyjnym w siedzibie OPS dwa razy w miesiącu w piątki w godzinach od 14.00 do 17.00 – z pomocy skorzystało 21 osób. Radca prawny udzielał porad przede wszystkim z zakresu prawa rodzinnego, natomiast wsparcie prawne z innych zakresów prawa można było otrzymać w ramach Bezpłatnych Porad Prawnych w Starostwie

Powiatowym od poniedziałku do piątku w godzinach od 14.00 do 18.00 (od kwietnia 2020 r. do czerwca 2020 r. i od grudnia 2020 r. do kwietnia 2021 r. porady były udzielane telefonicznie);

- grupy wsparcia:

W okresie od kwietnia 2020 r. do kwietnia 2021 r. odbyły się dwa razy spotkania grupy wsparcia dla osób dotkniętych przemocą oraz jedno spotkanie grupy wsparcia dla osób długotrwale chorych i niepełnosprawnych, z uwagi na stan pandemii ilość spotkań grupowych była znacznie ograniczona.

- usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze:

W okresie objętym kontrolą, tj. od kwietnia 2020 r. do kwietnia 2021 r. do Ośrodka nie wpłynął wniosek o udzielenie wsparcia w postaci usług opiekuńczych dla rodzin z dziećmi, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych. OPS kontynuował w powyższym okresie specjalistyczne usługi opiekuńcze dla dziecka z zaburzeniami psychicznymi (w zakresie logopedii - 204 godziny i rehabilitacji – 188 godzin). *(dowód: akta kontroli str. 14-15)*

W świetle art. 10 ust. 1 ustawy, pracę z rodziną organizuje gmina lub podmiot, któremu gmina zleciła realizację tego zadania na podstawie art. 190 ustawy. Gmina realizowała cele Programu Wspierania Rodziny, m.in. poprzez przydzielanie asystenta rodziny rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu swoich funkcji, co było zgodne z art. 11 ustawy oraz współpracę z pracownikami socjalnymi Ośrodka. Ustalono, iż w okresie objętym kontrolą w OPS zatrudniony był jeden asystent rodziny. Zgodnie z art. 17 ust. 3 ustawy, jego praca nie była łączona z pełnieniem obowiązków pracownika socjalnego na terenie gminy, w której praca ta była wykonywana. Asystent rodziny nie prowadził także postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez gminę. Liczba rodzin, z którymi asystent prowadził w tym samym czasie pracę nie przekraczała 15 i realizowana była w miejscu zamieszkania rodziny lub miejscu przez nią wskazanym. *(dowód: akta kontroli str. 16, 39)*

Kontrola wybranych akt pracy asystenta z rodziną wykazała, że:

- w przypadku, gdy Ośrodek powziął informację o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadzał rodzinny wywiad środowiskowy na zasadach określonych w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jedn.: Dz. U. z 2020 r. poz. 1876 ze zm.). Następnie po dokonaniu analizy sytuacji rodziny, z której wynikała konieczność przydzielenia asystenta rodziny,

pracownik socjalny sporządzał wniosek o powyższą formę wsparcia i przekazywał go kierownikowi OPS;

- każdorazowo rodziny pisemnie wyrażały zgodę na współpracę z asystentem rodziny;
- wspieranie rodziny było prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem;
- zgodnie z art. 15 ust. 3 ustawy, dla każdej rodziny był opracowywany plan pracy z rodziną obejmujący zakres realizowanych działań, mających na celu przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, zawierający terminy ich realizacji oraz przewidywane efekty. Sporządzano także aktualizację planów;
- zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 15 ustawy, do zadań asystenta rodziny należy w szczególności dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co pół roku i przekazywanie jej podmiotowi, o którym mowa w art. 17 ust. 1 ustawy, tj. kierownikowi ośrodka pomocy społecznej. Wymóg ten był częściowo realizowany, tzn. asystent sporządzał ocenę, natomiast zamiast przekazać ją kierownikowi OPS do zapoznania, to ww. dokument otrzymywał starszy specjalista pracy socjalnej – koordynator, co stanowi nieprawidłowość. Kierownik Ośrodka złożył wyjaśnienia, z których wynika, że w Regulaminie Organizacyjnym, obowiązującym od 2018 r., stanowisko asystenta rodziny umiejscowiono w Dziale Pracy Środowiskowej, gdzie bezpośrednim jego przełożonym był ww. specjalista pracy socjalnej – koordynator.

Ponadto, we wszystkich przypadkach przestrzegano 6 miesięcznego terminu sporządzania oceny, przedmiotowe dokumenty były każdorazowo pieczętowane i podpisywane przez asystenta rodziny oraz starszego specjalistę pracy socjalnej - koordynatora.

W okresie podlegającym kontroli pracą asystenta rodziny zostało wspartych 12 rodzin, z czego w 6 zakończono współpracę z następujących powodów:

- 2 rodziny osiągnęły zamierzone cele,
- 2 rodziny zrezygnowały ze współpracy,
- 2 – brak efektów i zaangażowania ze strony rodzin.

(dowód: akta kontroli str. 39-244, 296)

W świetle art. 176 pkt 3 lit. b oraz pkt 4 lit. c ustawy, do zadań własnych gminy należy organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających oraz finansowanie kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust. 2 ustawy, ponoszonych przez rodziny wspierające. Kierownik OPS poinformował, że na terenie miasta i gminy Jaworzyna Śląska nie funkcjonowały rodziny wspierające. Ośrodek poszukiwał kandydatów poprzez umieszczanie ogłoszeń na stronach Internetowych OPS. Dodatkowo informacje o naborze umieszczono na tablicach ogłoszeń w Ośrodku i Urzędzie Miejskim, a także innych zlokalizowanych na terenie gminy.

(dowód: akta kontroli str. 15,17)

Zgodnie z art. 176 pkt 3 lit. c ustawy, gmina ma obowiązek prowadzić placówkę wsparcia dziennego. W okresie objętym kontrolą tego typu jednostka na terenie miasta i gminy Jaworzyna Śląska nie działała. Kierownik Ośrodka wskazał, że w okresie objętym kontrolą był projekt utworzenia świetlicy środowiskowej przy Szkole Podstawowej w Jaworzynie Śląskiej, jednak z uwagi na obostrzenia wprowadzone w związku ze stanem epidemii (zakaz organizowania spotkań, zawieszenie działalności placówek wsparcia dziennego) – działania gminy w zakresie infrastruktury lokalowej skoncentrowały się na przedłużeniu umowy najmu budynku, w którym ma obecnie swoją siedzibę OPS oraz dokończeniu generalnego remontu budynku Urzędu Miejskiego, w którym po remoncie docelowo mają znaleźć swoje siedziby wszystkie instytucje działające na rzecz mieszkańców, w tym Ośrodek. Zatem czas realizacji projektu utworzenia placówki wsparcia dziennego został wydłużony. Zdaniem kierownika OPS, po zakończeniu rozpoczętych inwestycji i przeniesieniu instytucji do jednego budynku, powstanie możliwość wybrania najlepszego lokalu dla potrzeb przedmiotowej placówki.

Z uwagi na fakt, że Miasto i Gmina Jaworzyna Śląska nie realizuje zadania własnego w zakresie prowadzenia placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienia w nich miejsca dla dzieci, organ kontroli powiadomi o tym fakcie burmistrza Jaworzyny Śląskiej odrębnym pismem. *(dowód: akta kontroli str. 16)*

W okresie objętym kontrolą Gmina realizowała zadanie własne w postaci współfinansowania pobytu dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w stosunku do 3 dzieci. Zgodnie z art. 191 ust. 9 i 10 ustawy, wydatki ponoszone były odpowiednio w wysokości:

- 10% w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 30% w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 50% w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

W okresie objętym kontrolą w pieczy zastępczej przebywało 9 dzieci z 6 rodzin. Na dzień kontroli z żadną rodziną asystent nie współpracował w tym z 3 pracę zakończono z uwagi na brak efektów, pozostałe osoby opuściły teren gminy. *(dowód: akta kontroli str. 245-285)*

Na dzień kontroli w Ośrodku zatrudnione były 2 osoby na stanowisku starszego specjalisty pracy socjalnej oraz 2 jako specjaliści pracy socjalnej. Kwestie dotyczące kwalifikacji ww. osób regulują odrębne przepisy. W przypadku asystenta rodziny, jego kwalifikacje zostały zweryfikowane podczas kontroli nr ZP-ZS.431.5.2019.TZ-2 w dniu 30 października 2019 r.

Zgodnie z art. 176 pkt 2 i pkt 4 lit. b ustawy, asystent rodziny powinien podnosić swoje kwalifikacje zawodowe w ramach szkoleń, a Gmina je finansować. W okresie objętym kontrolą obowiązki te realizowano – asystent uczestniczył w szkoleniach odnoszących się do specyfiki pracy pomocowej.

Stosując art. 177 ustawy, w okresie objętym kontrolą, Ośrodek realizował rządowe programy z zakresu wspierania rodziny m.in.: „Rządowy Program Karta Dużej Rodziny”, „Posiłek w szkole i w domu”, „Program Rodzina 500+”, „Program Dobry Start”, „Program asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej”. (dowód: akta kontroli str. 16, 286-303)

W toku postępowania kontrolnego przeprowadzonego w Ośrodku Pomocy Społecznej w Jaworzynie Śląskiej stwierdzono następującą nieprawidłowość:

1. Okresową ocenę sytuacji rodziny asystent rodziny przekazywał starszemu specjalście pracy socjalnej – koordynatorowi, a nie kierownikowi OPS.

Wobec stwierdzonej wyżej nieprawidłowości wydaje się zalecenie pokontrolne:

1. Każdorazowo przekazywać kierownikowi OPS okresową ocenę sytuacji rodziny.

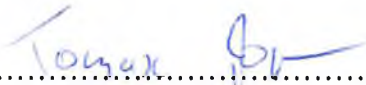
Podstawa prawna: art. 15 ust. 1 pkt 15 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn. Dz. U. z 2020 r. poz. 821 ze zm.).

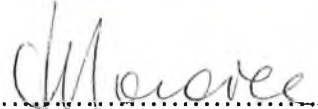
Termin realizacji: na bieżąco.

Pouczenie

Zgodnie z art. 197 d ust. 1 i ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz. U. z 2020 r. poz. 821 ze zm.), kontrolowana jednostka, której wydano zalecenia pokontrolne, może w terminie 7 dni od dnia otrzymania tych zaleceń, zgłosić do nich zastrzeżenia.

W terminie do 31 sierpnia 2021 r. proszę powiadomić Wojewodę Dolnośląskiego o sposobie realizacji zaleceń, uwag i wniosków zawartych w niniejszym wystąpieniu.

.....
(przewodniczący zespołu kontrolnego)

.....
(kontroler)

Z up. WOJEWODY DOLNOŚLĄSKIEGO

DANUTA ZAWIŁA
ZASTĘPCA DYREKTORA WYDZIAŁU
Zdrowia i Polityki Społecznej
.....
(kierownik komórki do spraw kontroli)

KIEROWNIK OFICJAŁU
Nadzoru i Kontrol. Wspierania Rodziny
w Wydziale Zdrowia i Polityki Społecznej

Ewa Olemacz

